

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

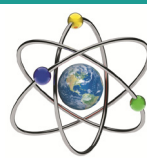

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 732 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvaxon Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
Masharipova Kumushoy Amin qizi	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
Ramazonova Salomat Saidovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
Saidova Gulruh Halim qizi	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
Истамова Нигора Азимжановна	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
Alimov Asadulla Urokbayevich	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
Alimova Umida Jumaboy qizi	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
Islomova Xafiza Azamatovna	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
Kozimova Nargiza Istam qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvlovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
<i>Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna</i>	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
<i>Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li</i>	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
<i>Ruzmatova Nigina Shotilla qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
<i>Uchqunova Adiba Roziq qizi</i>	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
<i>Umurova Farangiz Askarboy qizi</i>	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
<i>Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
<i>Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna</i>	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
<i>Ниязова Хилола</i>	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
<i>Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi</i>	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
<i>Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна</i>	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
<i>Hamroyeva Komila Axmatovna</i>	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-dagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
<i>Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich</i>	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
<i>Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li</i>	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
<i>Melikova Elnora Shuxratovna</i>	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
<i>Usmonova Dilobat Elmurodovna</i>	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
<i>Davlatova Ra'no Haydarovna</i>	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
<i>Айдарова Диана Смутулаевна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
<i>Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna</i>	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
<i>Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li</i>	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi	488
<i>Alimova Maftuna Ravshanbek qizi</i>	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
<i>Aliyorov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich</i>	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
<i>Bahodirjon Omonov</i>	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevrotik holatlarning shakllanishi	500
<i>Bekmirov Tolib Rashidovich</i>	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
<i>Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli</i>	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	507
<i>Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna</i>	

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students	510
Gaziyeva Saida Turgunovna	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
Kabulov Inamjan Sharipbayevich	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
Karimova Saida O'ktamovna	
O'quvchilar ovozi rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
Karshiyeva Diyora Abduraxim qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
Narbayev Farrux Sharafbayevich	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
Nazarova Nigora Ravshanovna	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
Norova Nilufar Norbo'ta qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetentsiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
Olimov Bahridin Jalol o'g'li	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
Qizlarxon Azizova	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
Shadmankulova Dilyarom Xalikovna	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
Shodiyeva Dilnoza Qodirovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
Toshpo'latova O'g'loy Abdurahmon qizi	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
Xasanova Iroda Ikromjon qizi	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlantirish	580
Xasanova Munisa Ziyodillo qizi	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
Алимбаев Айбек Байрамович	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
Jumamuratov Perdebay Tileubayevich	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
Тажбенова Дина Куанышовна	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
Усмонова Фируза Муродовна	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
Amirqulova Feruza Abdurashidovna	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafruz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurol qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixolingvistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Муҳиддинова Малика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	
Gipertoniya kasalligining rivojlanishida sotsio-emotsional intellektning ta'siri	639
Alimirzayev Nodirbek Avazbek o'g'li	
Integratsiyalashgan va interaktiv yondashuvlar orqali o'qish tushunishini o'rgatish.....	643
Aliqulova Mohinur	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning shaxsiy kasbiy fazilatlarini shakllantirish.....	647
Choriyeva Durdona Anvarovna, Ravshanova Noila	
Didactic Potential of Innovative Methods in Teaching Biophysics Module	652
Choriyeva Mahfuza Sadriddinovna	
Notiqlik mahoratini rivojlantirishning tarixiy pedagogik ildizlari	657
Ismoilov Usmonjon Baxramjon o'g'li	
Kartografiya darslarini zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan boyitish yo'llari	660
Jololdinov Asror Toshtemirovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kichik guruh tarbiyalanuvchilariga yo'l harakati turlari bo'yicha xavfsizlik talablarini o'rgatish.....	664
Jumayev Yunus Rashidovich	
Texnika yo'nalishidagi talabalarini ingliz tilini multimedia asosida o'qitishda o'quv modullarini loyihalash ...	670
Maxmudova Shaxnozaxon Odiljon qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish jarayonida tanqidiy fikrlashga o'rgatish	674
Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich, Sobirova Munavvarxon Qaxramonjonovna	
Tajovvuz emotsiyasini tafsiflovchi fe'llar	677
Normaxmatova Feruza Ruziboyevna	
O'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish usullari	681
Otegenov Berdibay Menglibaevich	
Texnika yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari asosida rivojlantirish muammolari	684
Pozilova Shaxnoza Xaydaraliyevna, Xolmirzayeva Gulchehra Tulanovna	
Faoliyatli yondashuvning nazariy asoslari: talabalar nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda zamonaviy metodologik tamoyillar.....	689
Qurbonova Gulmira Alisher qizi	
Maktab o'quvchilarida xalqaro baholash dastur talablari asosida hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy asoslari	693
Radjapov Ruslanbek Sarsenovich	
Raqamli ta'lim texnologiyalari yordamida bo'lajak fizika o'qituvchilarining ijodiy-intellektual kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	697
Shoyzakova Hilola Yusuf qizi	
Talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlari asosida oliy ta'limda differensial yondashuvni amalga oshirish strategiyalari	701
Sultonova Farangiz Alisherovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviyatini oshirishda kitobxonlikni keng targ'ib qilish	706
Usmanova Maxfuza	
Talabalarda axloqiy qadriyatlarni singdirishning pedagogik asoslari	709
Xolov Olimjon Chorshamiyevich	

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda tafakkurni rivojlantiruvchi o'yinlardan foydalanish metodikasi.....	712
<i>Ziyomiddinova Nilufar Avazbekovna</i>	
Влияние социальных сетей на формирование мировоззрения учащихся младшего подросткового возраста.....	716
<i>Ибрагимова З. И.</i>	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy rivojlantirish metodikasi	720
<i>Axmedov Juraboy Raxmonberdiyevich</i>	
Oliy ta'lim talabalarida ma'naviy-axloqiy madaniyat samaradorligini oshirishda jadid pedagogik merosining o'rne	725
<i>Raxmatova Dilbar Anvar qizi</i>	

TALABALAR EHTIYOJLARI VA QOBILIYATLARI ASOSIDA OLIY TA'LIMDA DIFFERENSIAL YONDASHUVNI AMALGA OSHIRISH STRATEGIYALARI

Sultonova Farangiz Alisherovna

Navoiy shahar 19-sonli ixtisoslashtirilgan
umumta'lim maktabning ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlariga asoslangan differensial yondashuvning nazariy asoslari, xalqaro tajribalar hamda ta'lim sifatini oshirishdagi amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va individual ta'lim trayektoriyasi tushunchalari asosida ta'lim jarayonini moslashtirish mexanizmlari – modul tizimi, differensial topshiriqlar, moslashtirilgan baholash mezonlari va psixologik-pedagogik diagnostika metodlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari differensial yondashuvning talabalarning kreativligi, mustaqil o'quv faoliyati va kasbiy tayyorgarlik sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi hamda oliy ta'lim muassasalarida innovatsion va raqamli texnologiyalar asosida shaxsiylashtirilgan ta'lim modelini joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: differensial yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, individual ta'lim trayektoriyasi, oliy ta'lim, modul tizimi, diagnostika va monitoring, moslashtirilgan baholash, kreativlik, raqamli ta'lim.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations, international practices, and practical significance of a differentiated approach in higher education based on students' needs and abilities. The mechanisms of adapting the learning process – modular systems, differentiated tasks, adaptive assessment criteria, and psychological-pedagogical diagnostic methods – are discussed through the concepts of learner-centered education and individual learning trajectories. The research findings highlight the positive impact of a differentiated approach on students' creativity, independent learning activity, and professional training quality. The article also provides practical recommendations for implementing a personalized education model in higher education institutions through innovative and digital technologies.

Key words: differentiated approach, learner-centered education, individual learning trajectory, higher education, modular system, diagnostics and monitoring, adaptive assessment, creativity, digital education.

Аннотация: В статье анализируются теоретические основы, международный опыт и практическая значимость дифференцированного подхода в высшем образовании, основанного на потребностях и способностях студентов. На базе концепций личностно-ориентированного обучения и индивидуальной образовательной траектории раскрываются механизмы адаптации образовательного процесса: модульная система, дифференцированные задания, адаптированные критерии оценивания и методы психолого-педагогической диагностики. Результаты исследования показывают положительное влияние дифференцированного подхода на развитие креативности студентов, их самостоятельную учебную деятельность и качество профессиональной подготовки. В статье также представлены практические рекомендации по внедрению персонализированной модели образования в вузах с использованием инновационных и цифровых технологий.

Ключевые слова: дифференцированный подход, личностно-ориентированное обучение, индивидуальная образовательная траектория, высшее образование, модульная система, диагностика и мониторинг, адаптированное оценивание, креативность, цифровое образование.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim tizimi oldida yangicha yondashuvlarni talab qiluvchi dolzarb vazifalar turibdi. Zamonaviy ta'lim jarayonida har bir talabaning individual ehtiyojlari, qiziqishlari, qobiliyatlari va rivojlanish sur'atlarini hisobga olish oliy ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu nuqtai nazardan, differensial yondashuv nafaqat didaktik tamoyil, balki shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlovchi pedagogik strategiya sifatida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy ta'lim tizimida barcha talabalarga bir xil yondashuv qo'llanilishi ularning bilim saviyasi va salohiyatidagi farqlarni e'tibordan chetda qoldiradi. Natijada, yuqori qobiliyatli talabalar imkoniyatlarini to'liq namoyon qila olmaydi, past tayyorgarlikka ega talabalar esa o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch keladi. Differensial yondashuv esa o'qitish

jarayonini individual trayektoriyalar asosida tashkil etishga, talabalarning shaxsiy o'sishini qo'llab-quvvatlashga va ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajribada (UNESCO, Bolonya jarayoni) ta'lim tizimini individuallashtirish, differensiallashtirish va moslashtirilgan o'quv rejalarini joriy etish ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda. O'zbekiston oliy ta'limida ham yangi avlod davlat ta'lim standartlari talabalarning mustaqil o'quv va ijodiy faoliyatini rag'batlantirish, ularning qiziqish va qobiliyatlariga mos o'quv muhitini yaratishga qaratilgan. Shu bois, differensial yondashuvni samarali amalga oshirish strategiyalarini ishlab chiqish va ta'lim amaliyotiga joriy etish oliy ta'lim sifatini oshirish, talabalar salohiyatini maksimal darajada ro'yobga chiqarish va zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash uchun dolzarb zaruratsdir. Mazkur maqolada talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda oliy ta'limda differensial yondashuvni joriy etishning nazariy asoslari, ilg'or tajribalar va samarali strategiyalar tahlil qilinadi hamda ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimi global miqyosda chuqur o'zgarishlar jarayonini boshdan kechirmoqda. Ta'limning sifat va samaradorligini oshirish, shuningdek, har bir talabaning shaxsiy ehtiyoj va qobiliyatlariga moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratish masalasi xalqaro ta'lim siyosatida ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda. Xususan, Bolonya jarayoni va UNESCO tomonidan ilgari surilgan strategiyalar shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni rivojlantirishning muhim konseptual asoslarini tashkil etadi. Bolonya jarayoni doirasida ta'lim tizimining talaba markazli modelga o'tishi ustuvor ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon o'quv dasturlarini natijalarga asoslangan o'qitish tamoyili asosida qayta ko'rib chiqishni, har bir talaba uchun shaxsiylashtirilgan rivojlanish trayektoriyalarini yaratishni ta'minlaydi. Ta'limda modul tizimi, ECTS kredit tizimi va diplom-suplemenlar kabi mexanizmlarning joriy etilishi talabalar uchun o'zlashtirish jarayonini moslashtirish, o'z ehtiyojlariga mos o'quv yo'nalishlarini tanlash va hayot davomida ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda ^[4]. Bu esa ta'lim jarayonida shaxsiylashtirilgan yondashuvni amaliyotga tatbiq etishning xalqaro me'yoriy modeli sifatida qaraladi.

UNESCO ham o'zining 2023-2025 yillardagi strategik hisobot va tavsiyalarida har bir talabaning ehtiyoj va imkoniyatlariga moslashgan, inklyuziv va moslashuvchan ta'limni rivojlantirishni ustuvor yo'nalish sifatida ta'kidlaydi. Xususan, Flexible Learning Pathways (moslashuvchan o'quv yo'nalishlari) konsepsiyasi asosida oliy ta'lim muassasalarida talabalarning shaxsiy rivojlanish sur'atlari va hayotiy vaziyatlarini inobatga olgan individual o'quv rejalarini ishlab chiqish va amalga oshirish zarurligi qayd etiladi ^[8; 9]. Bu yondashuv oliy ta'lim tizimini inklyuziv va ochiq formatda rivojlantirish, turli yoshdagi va turli ehtiyojlarga ega shaxslar uchun ta'lim imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan qaraganda, Bolonya jarayoni va UNESCO tavsiyalari asosida shakllanayotgan global tendensiyalar oliy ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan va differensial yondashuvning ustuvorligini ilmiy jihatdan asoslab beradi. Bu jarayonlar talabalarning shaxsiy qobiliyatlari, qiziqishlari va rivojlanish sur'atlariga moslashtirilgan ta'lim muhiti yaratishga, shuningdek, ularning hayot davomida bilimlarni muntazam yangilab borish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi xalqaro standartlar sifatida namoyon bo'lmoqda ^[3]. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimi bugungi kunda jadal rivojlanish va modernizatsiya bosqichida bo'lib, ta'lim sifatini oshirish hamda xalqaro standartlarga moslashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Mamlakatimizda oliy ta'lim tizimini isloh qilishga qaratilgan qaror va dasturlar, xususan, 2022-2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" va Prezident qarorlari asosida oliy ta'lim muassasalarida raqobatbardosh, kreativ va moslashuvchan kadrlar tayyorlash jarayoni yo'lga qo'yilmoqda ^[6]. Respublikamizda so'nggi yillarda ta'lim sifatini oshirishda individual va differensial yondashuvning ahamiyati ortib bormoqda. Chunki, mamlakatimiz oliy ta'lim muassasalarida talabalar tayyorgarligi, qiziqishlari va qobiliyatlari o'rtasidagi tafovut aniq sezilmoqda. An'anaviy, bir xil standartlarga asoslangan o'qitish har bir talabaga samarali rivojlanish imkonini bermaydi. Bu esa yuqori salohiyatli talabalar uchun ijodiy rivojlanishning cheklanishiga, tayyorgarligi past bo'lganlar uchun o'zlashtirishdagi qiyinchiliklarga hamda motivatsiyaning pasayishiga olib keladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur muammolarni hal etishning samarali yo'li sifatida shaxsga yo'naltirilgan va differensial yondashuvni keng joriy etish talab etiladi. Bu yondashuv har bir talabaga individual o'quv trayektoriyasini yaratish, ularning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantirish, raqamli platformalar orqali ta'limni moslashtirish va oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Ta'limning ommaviylashuvi va ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlar sharoitida individual yondashuvni rivojlantirish nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki mehnat bozorida talab etiladigan malakali va ijodkor kadrlar tayyorlashni ta'minlaydi. Differensial yondashuv – bu ta'lim jarayonida o'quvchilar va talabalar shaxsiy xususiyatlari, bilim darajasi, qiziqishlari, qobiliyatlari va psixologik imkoniyatla-

rini hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etish tamoyili va uslubidir. Mazkur yondashuv shaxsning individual rivojlanish trayektoriyasini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi ta'lim samaradorligini oshirish va har bir talabaga o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish imkoniyatini yaratishdir ^[10].

Pedagogik nuqtai nazardan, differensial yondashuv shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarning o'ziga xos psixofiziologik va ijtimoiy xususiyatlariga tayangan holda individual pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishni talab etadi ^[2]. Psixologiya fanida esa differensial yondashuv tushunchasi inson shaxsining psixik rivojlanishidagi individual farqlarni, temperament, xarakter, aqliy salohiyat va qobiliyatlarning o'ziga xos jihatlarini o'rganishga asoslanadi ^[1]. Ushbu yondashuv inson shaxsining noyobligini tan olish, uning motivatsion va emotsional jihatlarini hisobga olishga qaratilgan. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, individual qobiliyat va o'zlashtirish darajasidagi tafovutlarni inobatga olgan ta'lim yondashuvlari o'quv jarayonida yuqori samaradorlikka erishish va ijobiy psixologik muhitni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi ^[9]. Pedagogika nuqtai nazaridan differensial yondashuvning asosiy vazifasi – o'quv jarayonini talabaning intellektual imkoniyatlari, o'quv motivatsiyasi va qiziqishlariga moslashtirish orqali shaxsning ijodiy rivojlanishiga sharoit yaratishdir. Bu jarayonda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ta'lim jarayonining dizayneri sifatida talabalarning ehtiyojlariga mos metod va texnologiyalarni tanlaydi ^[5]. Shu sababli, differensial yondashuv zamonaviy ta'lim nazariyasi va amaliyotida o'qitishning moslashuvchan tizimini shakllantirish vositasi sifatida qaraladi. Differensial yondashuv zamonaviy pedagogika nazariyasida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasining amaliy ko'rinishlaridan biri sifatida qaraladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv – bu ta'lim jarayonini har bir o'quvchi yoki talabani noyob shaxs sifatida qabul qilib, uning ehtiyojlari, imkoniyatlari va rivojlanish sur'atlarini hisobga olgan holda tashkil etish tamoyili sanaladi ^[11]. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvda differensial ta'lim mazmuni talabalarning bilim darajasiga moslashtirilgan holda, ularga individual rivojlanish imkoniyatlarini taqdim etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Individual ta'lim trayektoriyasi (ITT) tushunchasi differensial yondashuvning nazariy va amaliy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. ITT talabaning ta'lim jarayonidagi individual harakatlar rejasini, uning qiziqishlari, o'qish sur'ati va kasbiy maqsadlarini hisobga olgan holda tuziladigan ta'lim strategiyasini anglatadi. Ushbu trayektoriya orqali ta'lim jarayonida moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar amalga oshiriladi, talabalarning o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatlari shakllanadi va raqamli texnologiyalar asosida moslashtirilgan o'qitish imkoniyatlari kengayadi ^[12]. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va ITT differensial yondashuv bilan uzviy bog'liq bo'lib, ta'lim tizimining moslashuvchanligini oshirishga xizmat qiladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, individual trayektoriyalar asosida tashkil etilgan differensial ta'lim jarayoni o'quvchilarda yuqori motivatsiya, mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarning shakllanishiga yordam beradi. Shu tariqa, differensial yondashuv nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki har bir talabaning o'ziga xos rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish uchun ilmiy-metodik asos yaratadi.

Differensial yondashuvni samarali tatbiq etish talabalarning ehtiyojlari va qobiliyatlarini chuqur o'rganishni talab qiladi. Psixologik-pedagogik diagnostika – bu shaxsning kognitiv salohiyati, kasbiy qiziqishlari, o'quv motivatsiyasi va psixologik xususiyatlarini ilmiy asoslangan metodlar orqali baholash jarayonidir. Ushbu jarayon ta'limni individuallashtirish va talabalarning rivojlanish salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish imkonini beradi. Diagnostika quyidagi vazifalarni qamrab oladi: kognitiv ko'rsatkichlar (xotira, tafakkur, ijodkorlik), motivatsion ehtiyojlar, temperament va xarakter xususiyatlari hamda kasbiy yo'nalganlikni aniqlash. Shu maqsadda:

- Psixometrik testlar (Wechsler IQ testi, Torrance kreativlik testi);
- Shaxsiy so'rovnomalar (MBTI, Big Five);
- Kasbiy qiziqishlarni baholash usullari (Holland modeli);
- Pedagogik kuzatish va suhbatlar;
- Portfolio va o'z-o'zini baholash metodlari keng qo'llanadi.

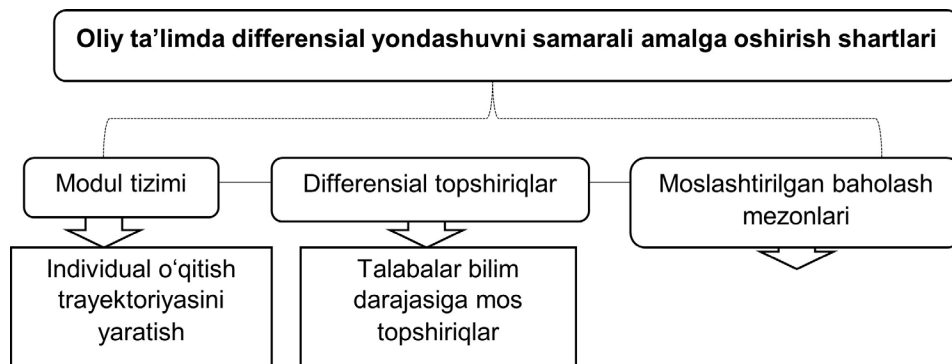
Natijada talabalarning individual o'quv trayektoriyasini ishlab chiqish, ularning qobiliyatlariga mos ta'lim strategiyalarini tanlash va o'quv jarayonining samaradorligini oshirish imkoniyati yaratiladi. Oliy ta'limda differensial yondashuvni amalga oshirish samaradorligi talabalar bilim, ko'nikma, motivatsiya va qiziqishlarini tizimli diagnostika va monitoring qilishga bog'liq. Pedagogik diagnostika – o'quv jarayonining sifatini aniqlash, shaxsiy rivojlanish ko'rsatkichlarini baholash va individual o'quv trayektoriyalarini loyihalashga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan faoliyatdir. Monitoring esa, talabaning o'quv faoliyati va psixologik rivojlanishini muntazam kuzatib, jarayon dinamikasini tahlil qilish imkonini beradi.

Bilim va ko'nikmalarni baholashda test sinovlari, reyting tizimlari va portfolio usullari; motivatsiyani

aniqlashda Rean motivatsiya so'rovnomasi, Vallerandning akademik motivatsiya shkalasi; qiziqish va kasbiy yo'nalishni baholashda Hollandning kasbiy qiziqishlar modeli va Klimov tipologiyasi kabi metodlar keng qo'llaniladi. Shuningdek, psixometrik testlar, kuzatish, suhbat va refleksiya asosidagi baholashlar ta'lim sifatini individuallashtirishga yordam beradi. Tizimli diagnostika va monitoring natijalari asosida talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos o'quv dasturlarini ishlab chiqish, shaxsiy rivojlanish dinamikasini kuzatish va ta'lim jarayonini moslashtirish imkoniyati yaratiladi. Oliy ta'limda differensial yondashuvni samarali amalga oshirish uchun ta'lim jarayonini moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Moslashtirishning asosiy yo'nalishlari sifatida modul tizimi, differensial topshiriqlar va moslashtirilgan baholash mezonlari ajratiladi. Modul tizimi o'quv materialini kichik, o'zaro bog'langan bloklarga ajratib, talabalarga individual tezlikda o'zlashtirish imkonini beradi hamda shaxsiy o'quv trayektoriyalarini yaratishga zamin hozirlaydi.

Differensial topshiriqlar esa talabalarining bilim darajasi va o'quv uslublariga mos ravishda tuziladi. Bu nafaqat kuchli talabalar uchun ijodiy vazifalarni, balki tayyorgarligi pastroq bo'lganlar uchun qo'llab-quvvatlovchi va bosqichma-bosqich murakkablashuvchi mashqlarni ham o'z ichiga oladi. Moslashtirilgan baholash mezonlari esa o'quvchilarni faqat yakuniy natija bo'yicha emas, balki o'sish dinamikasi, mustaqil ishlash qobiliyati va ijodkorlik darajasiga ko'ra ham baholashni ta'minlaydi. Bu yondashuv talabalarining motivatsiyasini oshirib, ularni faol o'quv jarayoniga jalb etadi ^[13]. Yuqoridagilarni sxemada quyidagicha aks ettirish mumkin.

1-rasm: Oliy ta'limda differensial yondashuvni samarali amalga oshirish shartlari

Mazkur maqolaning ilmiy yangiligi shundaki, u oliy ta'limda differensial yondashuvni talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlariga asoslangan holda amaliyotga joriy etish strategiyalarini ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim falsafasi, psixologik-pedagogik diagnostika va modul tizimidan foydalanish asosida talabalarining individual rivojlanish trayektoriyasini belgilash bo'yicha konseptual model taklif qilinadi. Samaradorlik nuqtayi nazaridan, taklif etilgan strategiyalar talabalarining motivatsiyasini oshiradi, bilim va ko'nikmalarni shaxsiy sur'atda rivojlantirish imkonini beradi hamda oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglardagi raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'limda differensial yondashuvni joriy etish shaxsga yo'naltirilgan ta'lim falsafasini chuqurlashtirish, ta'lim sifatini oshirish va har bir talabaga mos rivojlanish imkoniyatlarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, individual o'quv trayektoriyalarini belgilash, psixologik-pedagogik diagnostika va modul tizimini joriy etish ta'lim jarayonini moslashtirishning samarali vositasidir. Differensial yondashuv talabalar kreativligi, o'zini o'zi rivojlantirish ko'nikmalari va kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish orqali oliy ta'lim muassasalarining xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Yuqoridagilarni xulosa qilgan holda quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- diagnostika va monitoring tizimini takomillashtirish, ya'ni talabalar bilim, qiziqish va qobiliyatlarini muntazam o'rganishga asoslangan elektron monitoring platformalarini ishlab chiqish;
- modul va moslashtirilgan dasturlarni kengaytirish, ya'ni o'quv rejalarini blok-modul shakliga keltirib, talabalar shaxsiy sur'atda o'rganishini qo'llab-quvvatlash;
- differensial topshiriqlarni qo'llash, ya'ni turli tayyorgarlik darajasiga ega talabalar uchun moslashuvchan o'quv materiallari va ijodiy vazifalar ishlab chiqish;
- moslashtirilgan baholash mezonlarini joriy etish, ya'ni baholashda talabaning individual rivojlanish dinamikasini, refleksiya va mustaqillik darajasini hisobga olish;

- raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish, ya'ni onlayn testlar, adaptiv platformalar va sun'iy intellekt asosidagi ta'lim resurslari orqali jarayonni optimallashtirish;
- o'qituvchilar malakasini oshirish, ya'ni differensial yondashuv, diagnostika va o'quv jarayonini moslashtirish bo'yicha maxsus treninglar tashkil etish.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, differensial yondashuv talabalarning individual rivojlanish trayektoriyasini shakllantirish, kreativlik va mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Shuning uchun diagnostika va monitoringni takomillashtirish, modul va moslashtirilgan dasturlarni keng joriy etish, differensial topshiriqlarni ishlab chiqish, baholash tizimini individuallashtirish va raqamli ta'lim texnologiyalarini integratsiya qilish oliy ta'lim sifatini oshirishning ustuvor yo'nalishlari sifatida tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Anderson, L.W., Krathwohl, D.R. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. New York: Longman, 2001.
2. Bloom, B. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Longman, 1956.
3. European Commission. Inclusive and Connected Higher Education – Bologna Process. 2024. <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/bologna-process>
4. European Higher Education Area (EHEA). Student-Centred Learning. 2024. <https://ehea.info/page-student-centred-learning>
5. Karimov, B. Pedagogik psixologiya va shaxs rivojlanishi nazariyalari. Toshkent: TDPU, 2022.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PQ–187-sonli qarori – “2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”.
7. UNESCO IIEP. Designing Policies for Flexible Learning Pathways in Higher Education. 2024. <https://www.iiep.unesco.org/en/publication/designing-policies-flexible-learning-pathways-higher-education-self-assessment>
8. UNESCO IITE. Innovation and ICT in Education. 2023. <https://iite.unesco.org/publications/3214716>
9. UNESCO. Student-Centered Learning in Higher Education: Global Trends and Policies. 2023.
10. Vygotsky, L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.
11. Differentiated instruction. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Differentiated_instruction?utm_source
12. The Definition of the Concept “Individual Educational Trajectory” by the Content Analysis. SGU. https://old-akmepsy.sgu.ru/en/articles/the-definition-of-theconcept-individual-educational-trajectory-by-the-content-analysis?utm_source
13. Mastery learning. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Mastery_learning?utm

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.